

tog okoliša, pa volimo razmišljati o ljudskoj djelatnosti kao da se događa u vakumu, nevezano uz ostalu živu i neživu prirodu. Mikrobi nas podsjećaju da to nije tako. Nakon velikog pomora ljudske populacije uzrokovanog kugom došlo je do obnavljanja šuma u Europi, a postoji i teorija da su se smanjile emisije stakleničkih plinova. To možemo protumačiti kao neizbježnu međuovisnost svih vrsta na Zemlji, ali i zapitati se koliko smo zapravo podređeni volji mikroba? Kratko ponavljanje lekcije o metiljima i njihovoj sposobnosti da utječu na ponašanje domaćina koje osigurava njihovo daljnje razmnožavanje je sigurno potaknulo mnoge sudionike predavanja na razmišljanje.

Spomenuvši danas masovno korištene antibiotika i njihovih učinka, kao i sve češću praksu rađanja carskim rezom, Profesor Zelko je na kraju ukazao na veliku važnost i sveprisutnost mikroba, odnosno bakterija kako na individualnoj, tako i na globalnoj razini. Međutim, pitanje je mogu li ljudi prihvatiti činjenicu da sićušni mikroorganizmi nevidljivi golim okom mogu zbrisati cijele civilizacije visoko razvijenog Homo sapiensa.

Frank Zelko je po majci podrijetlom iz Međimurja, a rođen je i odrastao u Melburnu u Australiji, a danas je sveučilišni profesor na University of Vermont u SAD-u te ujedno istraživač u Rachel Carson Center for Environment and Society Sveučilišta Ludwig-Maximilians u Münchenu. Specijalist je za ekohistoriju, a trenutno se bavi poviješću ekoloških pokreta. Pred izlaskom iz tiska mu je knjiga o povijesti Greenpeace-a u izdanju Oxford University.

Marina Zrnić

Franjo Martinez, *Oko naše gore Ivanščice. Prirodoslovno – povijesni prikaz*, Matica hrvatska - Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu, Čakovec 2012., 135 str.

Franjo Martinez rođen je u Beletincu (kraj Varaždina) 1930. Završio je Učiteljsku školu u Čakovcu, a uskoro je na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu diplomirao biologiju-kemiju s fizikom. Najveći dio života predaje u Čakovcu. Na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu diplomirao je biologiju, a 1979. je obranio i specijalistički rad (u rangu magisterija). Aktivno radi na populariziranju prirodnih znanosti među mladima. Uz niz znanstveno-popularnih članaka objavio je i tri knjige: *Prilozi za proučava-*

nje rodoslovlja obitelji Martinez, Priroda i kultura u srazu, Sjećanja i spoznaje.

U knjizi *Oko naše gore Ivanščice*, Franjo Martinez objedinjuje povijesni i prirodoslovni prikaz kraja oko Ivanščice te na mjestima štivo zvuči poput putopisa. U povijesnom dijelu obrađuje povijest naselja i utvrda na obroncima Ivanščice. Knjiga je podijeljena u tri cjeline: *Predgovor*, *Krajolici sjevernog podnožja Ivanščice* i *Krajolici južnog podnožja Ivanščice*. Iako je autor veći dio života proveo izvan rodnog kraja, svima koje zanima povijest Varaždinske županije, učinio je veliku uslugu. Povijest manjih mjesta koja su vjerojatno živa od srednjeg vijeka, unutar granica feudalnih vlastelinstava manje je poznata i o njima nema puno literature. U novije vrijeme nastale su neke monografije, ali ne o svim mjestima, a nedostaje i sinteza poput Martinezove knjige te sinteza koja bi ponovno povijesne izvore o ovom kraju interpretirala. Upravo je povijest današnje sjeverozapadne Hrvatske vrlo važna za shvaćanje srednjovjekovne hrvatske povijesti uopće.¹ Prema riječima autora, osnovna svrha ove knjige je da se zabilježi današnje stanje spomenika koje mnogi ni ne primjećuju. Dakle, ova knjiga bi trebala otkriti što sve ovaj kraj čuva i skriva.

Prvu cjelinu, *Predgovor* (str. 9-17), autor započinje geografskim opisom i objašnjenjem pojma krajolika, općenito, a zatim onoga koji je tema ove knjige. Nastavlja s kratkim bajkovitim opisom i sjećanjem na rodni kraj. Kroz cijeli uvod objašnjava zašto je izabrao ovaj krajolik za obrađivanje u knjizi.

U drugoj cjelini, *Krajolici sjevernog podnožja Ivanščice* (str. 18-75), autor opisuje naselja: Strmec Remetinečki, Remetinec, Podevčevo, Bela, Seljanec Podbelski, Margečan, Željeznica, Prigorec, Ivanec, Lepoglava i Očura. Treća cjelina, *Krajolici južnog podnožja Ivanščice* (str. 76-120), obuhvaća naselja: Golubovec, Lobar, Belec, Selnica, Zajezda, Gotalovec, Pece, Podrute, Topličica, Madžarevo, Novi Marof.

U svakom prikazu pojedinog naselja, autor na početku smješta naselje u prostor te objašnjava značenje toponima. Zatim opisuje s čime se ljudi bave i kako su uredili svoje mjesto. Prelazi na spomenike (pojedine lokalitete ili građevine) koji su nam ostali od antičkog razdoblja preko srednjeg vijeka do modernog doba. Ukratko opisuje političku povijest i događaje koji su promijenili izgled mjesta ili sastav stanovništva. Tako, npr. kako se živjelo

¹ Mnoge utvrde na obroncima Ivanščice te u njoj blizini odaju svoje postojanje od 12. st., a kako arheološka istraživanja Krešimira Filipeca pokazuju na primjeru crkve u Loboru – od ranog srednjeg vijeka (8./9. st.) postoji drvena konstrukcija koja s vremenom biva zamijenjena kamenom. Filipec, Krešimir, „Drvena crkva u Loboru – najstarija franačka misionarska crkva u sjevernoj Hrvatskoj,“ *Starohrvatska prosvjeta* III, 37 (2010): 51-59. Članci Krešimira Filipeca dostupni su na Internetu: *Hrčak - Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske*, URL: <http://hrcak.srce.hr/search/?q=kre%C5%A1imir+filipec> (23.8.2012.).

uz utvrde Bela, Grebengrad, Milengrad, Belecgrad, Oštrcgrad i Lobor u srednjem vijeku, pa kako su iz njih nastala današnja mjesta u ranom novom vijeku dolaskom novih velikaških obitelji na vlast. Donosi fotografiju majura (marofa) u Podevčevu (koji su dali sagraditi Erdödyji u 18. st.), inače zaboravljenog u ostatku literature. Iznosi podatke o vremenu izgradnje i izgledu crkava. Opisuje stare i nove znamenitosti svakog mjesta kao i arheološke lokalitete. Zadnje odlomke autor posvećuje zanimljivoj informaciji vezanoj uz naselje, opisu lokalnih posebnosti ili ekonomske perspektive mjesta. U zaključnoj riječi, na zadnjim stranicama autorovog teksta u knjizi, govori o ekološkoj prošlosti i budućnosti ovog kraja te ukratko opisuje promjene u geomorfološkim osobitostima krajolika kroz povijest.

Martinez je na jednostavan i sveobuhvatan način predstavio političku, gospodarsku i kulturnu povijest kraja oko Ivanšćice. Može se reći da je nastavljajući povjesničara poput Laszowskog, Szaba te Đurića i Feletara koji su putujući od jedne do druge značajne građevine u sjeverozapadnoj Hrvatskoj bilježili njihovo tadašnje stanje, ostavivši tako budućim generacijama neprocjenjivo znanje. Iako Martinez nije povjesničar, i to se u njegovu djelu vidi po malo korištene literature, potrudio se sažeto zabilježiti poznatu nam povijest svakog naselja.

Knjiga obiluje fotografijama krajolika, spomenika (znamenitosti), naselja koje prikazuju njihovo današnje stanje. Na prva i zadnja dva lista (uključujući unutrašnjost korica) knjige nalaze se dvije karte (autokarta i satelitska karta) koje prikazuju sve toponime koje autor u knjizi spominje, ali i one oko njih. Na prvim dvjema stranicama nalazi se kazalo s naslovima cjelina i njihovim podnaslovima. Na kraju knjige, nakon *Pogovora* Dragutina Feletara, nalazi se upotrijebljena literatura, bilješka o autoru te indeks. Jedina zamjerka je da nema bilješki ni izvora fotografija (pa se može samo nagađati da je sve fotografije snimio sam autor).

Knjigu preporučam svima koji se žele informirati o lokalnoj povijesti Varaždinske županije ili povijesti mjesta koje je autor spomenuo u knjizi.

Ana Mavrić

DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA
I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

UDK 94(497.5-37Varaždin)
ISSN 1848-0837

**HISTORIA VARASDIENSIS
ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU
POVJESNICU**

2

VARAŽDIN, 2012.

Nakladnik / Publisher

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije

Za nakladnika / For the Publisher

Spomenka Težak

Uredništvo / Editor's board

Sonja Poljak (Ivanec)	Magdalena Lončarić (Varaždin)
Vladimir Huzjan (Varaždin)	Ivan Obadić (Zagreb)
Suzana Jagić (Ivanec)	Spomenka Težak (Varaždin)
Ivančica Jež (Ludbreg)	Hrvoje Petrić (Zagreb)
Siniša Krznar (Zagreb)	Kruno Sudec (Varaždin)

Kontakti Uredništva / Editor's office

Franjevački trg 6, 42 000 Varaždin; tel/fax. 042/658 762;
e-mail: historiavarasdiensis@gmail.com

Glavni i odgovorni urednici / Editors in Chief

dr. sc. Hrvoje Petrić, MSc Ivan Obadić

Savjet časopisa / Journal's council board

dr. sc. Juraj Belaj (Zagreb), dr. sc. Neven Budak (Zagreb), dr. sc. Dragutin Feletar (Koprivnica), mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin), PhD Zoltán Gőzsy (Pečuh), dr. sc. Željko Holjevac (Zagreb), Siniša Horvat, prof. (Varaždin), dr. sc. Andrej Hozjan (Maribor), Damir Hrelja, prof. (Varaždin), dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević (Zagreb), Miroslav Klemm, prof. (Varaždin), dr. sc. Nevenka Krklec (Varaždin), dr. sc. Mirjana Matijević-Sokol (Zagreb), dr. sc. Janko Pavetić (Varaždin), prof. emeritus Franjo Ruža (Varaždin), akademik Franjo Šanjek (Zagreb), Marina Šimek, prof. (Varaždin), mr. sc. Eduard Vargović (Varaždin), PhD Leopold Toifl (Graz)

Grafički urednik / Graphic editor

Kruno Sudec

**Urednik na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske "Hrčak"/
Journal editor at "Hrčak" - The Portal od scientific journals of Croatia**

Dejan Zadro

Naklada / Copies

300

Priprema i tisak / Layout and Print

Tiskara Zelina d. d. - Sv. Ivan Zelina

Časopis izlazi jednom godišnje. Cijena primjerka iznosi 100 kuna.

Časopis se objavljuje novčanom potporom Grada Varaždina,
Bernarde Nova d. o. o. i TMT Čakovec

Korice: Freska s prizorom dvanaestogodišnjeg Isusa koji raspravlja s pismoznancima u hramu. Južni zid svetišta crkve sv. Marije u Lepoglavi. Ivan Ranger, oko 1742. godine.

Fotografija freske i likovni koncept korica: Kruno Sudec

Priprema korica za tisak: Studio Fotak